

Avesta Whiskysällskaps provning nr 11 2005-08-27

Sammanfattning

Text: Arne Hellberg. Foto: Arne Hellberg eller från presentationen

Årets fjärde provning hade temat 'Lost Destilleries' vilket medförde att vi smakade av whisky från fyra destillerier som är nerlagda. Provnigen leddes av föreningens ordförande Hans Sundquist inför 31 medlemmar och tio gäster.

Föredrag och Provning

Hans förklarade att 1983 var ett mörkt år i whiskyvärlden efter årtal med vikande efterfrågan på denna underbara dryck. Då de flesta destillerier ägs av stora företag med många destillerier i sin ägo lades många ner under tidigt 80-tal. Några lade man i malpåse för att sedan starta upp igen då efterfrågan ökade. Ardbeg är exempel på ett sådant destilleri. Många destillerier har inte haft samma tur utan de kan vara allt från rivna eller där lokalerna används till helt andra ändamål. Av de sorter vi ska prova är det endast *Inverleven* som producerat whisky efter 1983. Sedan 1991 ligger destilleriet i malpåse och lär knappast öppnas igen.

Under åren 1981 till 85 blev 20 destillerier nedlagda varav 11 under 1983. Av dessa ska vi alltså prova 3 sorter. Vi som var till Borlänge i våras har provade ytterligare 2 av dessa, nämligen *Banff* och *Glenugie*.

Det finns fortfarande en del whisky från samtliga destillerier ute på marknaden med mycket varierande priser. Några finns från 500 SEK men räkna med priser på minst 1000 SEK och däröver för stora flertalet. Noterbart är att det är uteslutande oberoende buteljerare som har dessa sorter förutom några få undantag. Detta beror på att de flesta av destillerierna producerade whisky för "Blended"-industrin och aldrig lanserade någon egen maltwhisky. Lägg därtill att många oberoende buteljerare köpte på sig relativt stora mängder whisky från dessa destillerier då det blev känt att de skulle stängas.

Mer information om förlorade destillerier finns under rubriken 'Whiskybegrepp – Lost Destilleries'.

Länk : ['Lost Destilleries'](#)

Whiskyn som provades var,

Whisky	Destillerad	Ålder	Buteljerare eller Serie	Region
Brora	1981	22 år	Signatory	Northern Highlands
Glen Mohr	1979	22 år	Rare Old Malt	Northern Highlands
Inverleven	1989	14 år	Gordon & MacPhail	Lowland
Port Ellen	1978	25 år	Orginalbuteljering	Islay

Från vänster till höger – Brora, Glen Mhor, Inverleven, Port Ellen

Lite kort om respektive whisky,

Brora

Buteljeringen har en utgåva på 851 flaskor, har lagrats på en refill butt, dvs. ett fat på 500 liter som tidigare innehållit whisky, därav möjligheten att få ut hela 851 flaskor ur ett fat. Den är inte kylfiltrerad.

Destilleriet ligger i utkanten av staden *Brora* i nordöstra skottland. Destilleriet hette tidigare *Clynelich*. 1966 byggde man ett nytt destilleri med högre kapacitet nära det gamla. Under en tid så drevs båda destillerierna under namnen *Clynelich A* (det gamla) och *B* (det nya) även om det bara stod *Clynelich* på etiketten. 1968 stängdes det gamla destilleriet. Sedan uppstod en plötslig och oväntad efterfrågan på rökig whisky i *Islay*-stil hos whiskyblandarna och det gamla *Clynelich A* öppnades igen för att producera en rökig whisky. Enligt lag får dock inte två destillerier som tillverkar olika sorters whisky bära samma namn, så då ändrade man namnet till *Brora*. Då whiskyn från *Brora* uteslutande var avsedd för blandindustrin så är det endast oberoende buteljerare som säljer den som *Single malt*. Destilleriet stängdes slutligen den 17 mars 1983.

Glen Mhor

Buteljeringen har en utgåva på 6000 flaskor och ingår i serien *Rare Malts*. Den är inte kylfiltrerad.

Destilleriet låg i *Inverness* och tog sitt vatten från *Loch Ness*. Destilleriet startades 1894 och produktionen avbröts 1983. *Glen Mhor* var det första destilleriet som frångick de gamla mältningsgolven då man 1954 införde mekanisk mältning. 1986 revs destilleriet och där står idag ett köpcentrum.

Inverleven

Destilleriet grundades 1938 och ligger i staden *Dumbarton* och är en liten del av *Allied Distillers* mycket stora grainwhiskykomplex. Destilleriet lades i malpåse 1991 och lär knappast startas upp igen. På Destilleriområdet finns enorma lagerutrymmen med tiotusentals fat, mestadels grainwhisky, (80 miljoner liter) i olika mognadsstadier. Enligt gamla uppgifter är det *Ballentines* som på licens driver verksamheten. *Inverleven* utgjorde, en ingrediens i bl a *Ballentines* och *Teachers*. I destilleriets pannrum finns även en panna med raka sidor, stundom kallad *Lomond Distillery*. Whiskyn som producerades mellan 1956 och 1985 kallas rätt och slätt för *Lomond* och är i dag mycket sällsynt. Ej att förväxla med *Loch Lomond* som är mycket enkel och billig maltwhisky.

Port Ellen

Buteljeringen har en utgåva på 5100flaskor och ingår i en serie åliga utgåvo. Detta är den fjärde utgåvan.

Destilleriet ligger i samhället med samma namn på Islays sydöstra sida. Det är till hamnen i Port Ellen som många turister kommer med färjan och redan då man har en bra bit kvar så ser man PORT ELLEN skrivet med stora bokstäver på destilleribyggnaden.

Port Ellen startades redan 1825 och köptes 1925 av det som idag är UDV. UDV ägs i sin tur av Diaego. Destilleriet stängdes första gången redan 1929. Nästan 40 år senare, 1967, byggde man om pannhuset från 2 till fyra pannor och startade produktionen på nytt. Anledningen till detta var, precis som för Brora, att efterfrågan på rökig whisky ökade från företagets blandningsbolag. Destilleriet lades i malpåse 1983 och stängdes helt 1987. Pannhuset är intakt men den stora mältningsavdelning har inkräktat på övriga utrymmen.

1972 byggdes den stora mekaniska mältningsavdelningen. Denna förser än idag, efter ett historiskt avtal 1987, alla övriga destillerier med malt som tillverkas efter respektive destilleris önskemål.

Den som varit uppmärksam konstaterar att Brora, Glen Mhor och Port Ellen ägdes och blev nedlagda av UDV. De äger bl a *Lagavulin* och *Caol Ila* vilket gör att det inte är troligt att man startar upp Port Ellen igen.

Synpunkter

Efter provningen frågades deltagarna om vad de hade för synpunkter på den provade whiskyn och vi noterade bland annat följande.

Prov	Noterat
Prov 1	Alldaglig, smaken försvann direkt, sticker inte ut, trevlig, söt doft, smakar som en vanlig blend.
Prov 2	Kräver mycket vatten, jättebra, älvvatten, stickig
Prov 3	Bra, Skeppets, Mer rök än tjära, börjar bra men avslutar dåligt
Prov 4	Rök, tjära, nöt, rätt mild, typisk Islay-whisky, mer balanserad än Laphroaigh

Omröstningsresultat:

Som vanligt fick deltagarna rösta om vilken av proverna de ansåg vara bäst, och därefter avslöjades vilken som var vilken.

Prov	Tequila	Antal röster
Prov 1	Inverleven 1989, 14 år	2
Prov 2	Glen Mohr 1979, 22 år	5
Prov 3	Brora 1981, 22 år	2
Prov 4	Port Ellen 1978, 25 år	28

Det var inget snack om saken. Deltagarna pekade ut Port Ellen som överlägsen vinnare för dagen.

Övrigt att notera

Inverleven var här "en ungdom" jämfört med de andra. En exempelvis 22 årig sådan kanske skulle ha givit ett annorlunda resultat. Provningen blev också annorlunda eftersom vi den här gången hade två grupper av alkoholstyrkor (40 – 46% samt 56-61%) vilket gjorde att det mer eller mindre blev en parvis kamp inom de två grupperna. Vi kunde också konstatera att de starkare proverna kunde spädas ut med rätt mycket vatten, ända upp till 50%.

Lotteri och avslutning

Föreningen genomförde ett lotteri efter provningen.

Källor och hänvisningar:

- Föredraget
- "Skotsk Whisky - allt om maltwhisky", Per Ellsberger 1999

Sammanställning över provad whisky:

Uppgifterna kommer från Systembolaget om inget annat anges.

Brora 1981	719 SEK (70 cl)
Slutlevererad	Alkoholhalt 46%
Färg	Ljusgul färg.
Doft	Rökig doft med inslag av ljun, tjära, fat och päron.
Smak	Rökig smak med inslag av päron, honung, fat och nötter.

Glen Mohr 1979	1033 SEK (70 cl)
Slutlevererad	Alkoholhalt 61 %
Färg	<i>Notering saknas</i>
Doft	<i>Notering saknas</i>
Smak	<i>Notering saknas</i>

Inverleven 1989	498 SEK (70 cl)
Slutlevererad	Alkoholhalt 40 %
Färg	Ljust gyllengul färg
Doft	Fruktig doft med inslag av honung, päron, apelsinskal, fat och nötter.
Smak	Fruktig smak med inslag av honung, päron, fat, vanilj och nötter.

Port Ellen 1978	1499 SEK (70 cl)
Slutlevererad	Alkoholhalt 56 %
Färg	<i>Notering saknas</i>
Doft	<i>Notering saknas</i>
Smak	<i>Notering saknas</i>